

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Korenita izpremembra

Kmalu bo minulo leto dni, odkar je začelo govoriti orožje svojo neizprosno pesem. Od tedaj naprej pa je postajalo veliko bolj živahno tudi v političnem življenju posameznih držav. Vsakdo od najmanjšega ali bolje rečeno od najnižjega prebivalca in državljana pa do najvišjega prav živo čuti, da se ves svet nahaja pred velikimi izpremembami, ki bodo popolnoma spremenile obraz dosedanje človeške družbe. Vsakdo ve, da tako, kakor je sedaj, ne more več naprej. Liberalni kapitalistični ustroj družbe, ki zanika vsako dostojanstvo in osebnost človeka in ga samo izrablja v svoje dobičarske namene, je človeštvo pripeljal do usodnega preloma. Moderna tehnika, ki bi morala služiti v dobro vsega človeštva, služi le kapitalistično usmerjenemu gospodarstvu. Današnji stroj meče nepregledne množice delovnega ljudstva v brezposelnost, že zaposlene pa tira k čim večji produkciji, tako da danes stroj niti ne služi človeku, ampak človek stroju. To moderno suženjstvo človeka ubija živčno in duhovno do skrajnosti, tako da bomo kmalu imeli namesto moža v zreli moški dobi izčrpanega starca že v 50 letu, namesto v 70 ali 80 letu.

Gospodarstvo je danes zajelo tudi žensko. Koliko mladih deklet sedi poleg tekstilnih strojev in si morajo v prahu in težkem vzdušju služiti zelo skromne denarje, s katerim se preživljajo same, poleg tega pa vzdržuje še svoje brate ali sestre ali pa onemoglo mater. Ženska moč je cenejša kot moška in seveda tako tudi računa današnji gospodarstvenik. Do onemoglosti izčrpana mlada dekleta in jim pije mlado kri, ki bi morala biti življenjska sila naroda. Po tem gospodarskem sistemu je človek res le objekt izkoriščanja, da se z njegovo fizično silo okorišča kapital in polnijo svoje žepe in blagajne razni upravni svetniki, ki jih delavstvo samo niti ne pozna, niti oni ne poznajo fistega, na račun katerega živijo udobno in brezskrbno življenje.

Kako težka je borba delavskih organizacij za pravice delovnega ljudstva, ve le tisti, ki ima z njo opravka. Naravnost trmasto vzdržujejo delodajalci svoje odklonilno stališče do upravičenih delavskih zahtev, pa čeprav tirajo delavstvo v stavko, dobro vedo, da je to skrajno sredstvo, ki se ga delavstvo končno vendarle mora poslužiti, da še bolj ne postane odvisno od svojih izkoriščevalcev. Pri tem pa gospodarstvenik brez vsakega moralnega čuta mirno čaka, da se bo delavstvo izstradalo in onemoglo spet prišlo k njemu prosit milosti. In to v času, ko je tako jasno kot beli dan, da se je draginja povečala od 30 do 40 odstotkov in še čez in da plače, ki so bile že prvotno majhne, niti najmanj ne odgovarjajo sedanjemu času. Vsakdo ve, da sestradani delavec ne more biti kos današnjemu gospodarskemu tempu. Ta način obnašanja delodajalcev je vreden vse obsodbe in je skrajno škodljiv tudi za razburkanost časa, v katerih živimo.

No, in danes se po vseh deželah govorijo o novih potih, ki jih bo človeštvo moralo hoditi. Najrazličnejši zdravniški nasveti se slišijo. Eni predlagajo in delajo načrte za en korporacijski sistem, drugi zopet drugačnega, tretji imajo zopet svojega itd. Vse skupaj pa je videti tako, da v ozadju vsega tega študiranja tiči tisto zlo, ki se hoče na

že večkrat smo ugotovili, da doživljamo zadnje zdihe modernega kapitalističnega reda in da stopamo na prag nove dobe. Za slovenski proletarijat je bila ta preživeta doba prava egiptovska sužnost. Ta primerjava ne bo veljala le za preteklost, ampak tudi za prihodnje dni, za pot v obljubljeni deželo.

Iz ene nevarnosti zapadamo namreč takoj v drugo: usodna brezbriznost za našo usodo, rekli bi celo obupanost, je bila kriva mnogih hudih dni v življenju slovenskega proletariata. Danes pa, ko vidimo, kako stare vezi razpadajo, smo se spet prepustili brezdelnemu pričakovanju nekega novega Rešenika, ki naj nas popelje brez težav iz revščine v obljubljeni deželo. In pri vsem tem samo čakamo in gledamo proti obzorju, kdaj bo vzšla naša srečna zvezda, kdaj bo naš rešenik prišel in stresel pred nas množico dobrega — mi pa se bomo sklonili in pobrali dobrote in si napolnili usta.

Takle optimizem pa je prokleto nevarna zadeva. Pot iz Egipta v obljubljeni deželo je bila namreč hudo dolga in težavna in je zahtevala od potnikov velikanskih naporov, trpljenja in — vere.

Napačno je danes torej, ko doživljamo na eni strani smrtni boj dosedanjega gospodarja sveta — kapitalizma — s tem že kar misliti, da je za proletarijat prišlo odrešenje in da delovnemu ljudstvu ne bo treba drugega, kot iti k notarju in prevzeti dediščino. Na drugi strani pa pozabljamo, če govorimo določno o slovenskih razmerah, da

vsak način obdržati pri življenju in le drugi namesto njega iščejo oblike, kako bi se obdržal. Zlo današnje družbe pa je le kapitalizem, ki hoče, da mu človek služi nemoteno naprej brez ozira na moralno, socialno in gospodarsko stran človeške družbe.

Če hočemo družbo ozdraviti, če hočemo v bodočnosti imeti zdrav narod in krepko državno skupnost, moramo z zdravljenjem pričeti tam, kjer bo zdravljenje najbolj uspešno in tudi korenito. Izrezati moramo iz naše družbe predvsem krivca današnjega zla, to je kapitalizem. Njegov vpliv moramo onemogočiti prav povsod, tako da bomo delovnemu človeku lahko omogočili pošteno in dostojno življenje, ki mu pripada po krščanskih in človeških načelih, tudi proti volji kapitalizma. To pa drugače ne bo mogoče, če se ne onemogoči vsako trmasto zadržanje kapitalistov proti upravičenim delavskim zahtevam.

Dve veliki miselnosti si stojita danes nasproti. Prva je kapitalistična, ki izrablja kapital in človeka do skrajne možnosti v svoj lastni prid in ki se skuša ohraniti pod raznimi novodobnimi tvorbami tudi nadalje. Druga miselnost pa je občečloveška in tudi primarno krščanska, ki gre za obstoj

je delovno ljudstvo skoraj popolnoma nepripravljeno za prevzem velike dediščine. Ta dediščina ne obstoji toliko v veleposestvih in tovarnah ter bankah, kolikor v vodstvu nove družbe.

Prav je imel V. Musek, ko je napisal v zadnji »Pravici«: »Več realizma!« Zgodovina in nove oblike družbe se niso delale s sentimentalnostjo, ampak s težkim delom in korenito pripravo.

Pripraviti in urediti slovenski proletarijat za velik napor v prihodnosti, to je danes naša glavna naloga. Za to delo pa je premalo nekaj tisoč organiziranega delavstva, ampak bomo morali misliti na vzgojo vsega slovenskega kmečkega

ga in industrijskega delavstva. Tako bomo mogli z zaupanjem gledati v prihodnost, ki naj ustvari naša prizadevanja za pravično, socialistično človeško družbo.

Proč torej s sentimentalnim brezdelnim optimizmom in pričakovanjem odrešenika, namesto tega pa trdno spoznanje: **Odrešenik je v nas samih, v naših delovnih pesteh, v množici slovenskega proletariata!**

Ko bomo to spoznanje vcepili v duše delovnega ljudstva, bo za nas šele konec egiptovske sužnosti in bomo lahko stopili v bratovski krog z vsem ostalim svetovnim proletariatom in z njim vred ustvarili novo družbo. **Ft.**

O ljudski državi

Kapitalistično državo lahko imenujemo gosposko državo. V njej ima glavno besedo gospoda. Razne svobosčine se izvajajo tako, da je v skladu s tendencami kapitalizma. Če pa kdo drugače razlaga zakone, ki so podlaga svobosčinam, kot želi kapitalizem in njegovi branilci, ga štejejo za prekucnha. Vsako gibanje za boljši položaj in pravice delovnega ljudstva diskreditirajo ali pa celo ubijejo samo z eno ugotovitvijo, češ da je proti obstoječemu redu. Namenoma tako govorijo, ker ni treba takih trditvev dokazati, saj se sploh dokazati ne dajo. Poleg tega je ta krilatica na podlagi javnega mnenja, ki ga ustvarja kapitalistični tisk, takega značaja, da takoj ustvarja nerazpoloženje proti kakega »obstoječega reda«. V njih vidi hujše ljudi kot so roparji in tatovi. Kapitalistična država nalaga delovnemu ljudstvu težka bremena, ne mudi mu pa ničesar ali zelo malo; mu je pač mačeha.

človeka, za njegovo življenjsko pravico in dostojanstvo. Brez dvoma je, da so vsi današnji pretresljaji v družbi odmevi teh dveh velikih sil, ki si iščejo pota za uveljavljanje v bodočih deset ali pa celo stoletjih. In le med tema dvema moramo iskati bodoče poti človeške družbe iskati leka njeni ozdravitvi. Zato je škodljivo za bodoče dni vsako polovičarsko reševanje težkega vprašanja, ampak je treba korenite izpremembe.

Zato bodo prej ali slej igrale veliko vlogo svobodne in neodvisne delavske strokovne organizacije, ki so svobodni klicar tiste delavske duše, ki je nepotvorjen izraz sile, ki lahko v nasprotnem primeru kot vulkan izbruhne in s svojo lavo uniči vse evtoče livade. Mi želimo le to, da odgovorni činitelji čim prej razumejo apostolat svobodnih in neodvisnih delavskih organizacij in onemogočijo vse elemente, ki še danes na račun starih časov hočejo živeti na delavskih postavkah in ovirajo zdrav pogled v dejansko stvarnost človeškega življenja.

To je prva pot, ki gotovo ne bo v kvar zdravemu razvoju, ampak bo sama od sebe peljala h korenitim izpremembam brez kakih usodnih pretresljajev.

Delovno ljudstvo pa kljub temu ljubi svojo državo. Zato sanja o svoji, o ljudski državi. O taki državi, ki bo spoštovala delo. Pa ne le spoštovala, marveč ga napravila za pogoj oblasti in državljanov pravic. Zato mora biti v državi uveljavljeno načelo sv. Pavla, ki pravi: »Kdor ne dela, naj tudi ne je.« Ljudska država mora od vsakega zahtevati, da dela. Seveda delo mora odgovarjati sposobnostim vsakega državljana.

V pravi državi mora biti onemogočen brezdelni dohodek. Reden dohodek mora brezpogojno ustvarjati delo. Dohodek državljana se ravna po doprinosu njegovega dela k skupnosti. Ker je delo temelj dohodka, zato mora imeti vsak državljan **zajamčeno pravico do dela**. Kapitalistična država mu ne daje te pravice. Če se zdi kapitalu, da je to v njegovo korist, zapira obrate, znižuje mezde, če ni drugače tudi z diktatom. V ljudski državi mora biti tak diktat nemogoč. Če bi se pa pojavil, bi moral biti zasledovan kot zločin proti človeku in ljudski skupnosti.

Človek pa ni stroj. Poleg telesnih potreb ima tudi duhovne potrebe. Zaradi tega ne sme svojih telesnih sil izčrpavati v taki meri, da bi mu to izčrpanje onemogočilo duhovni podvig. Zato mora biti v ustavi določen najvišji dnevni delovni čas. Ta delovni čas se pač ravna po tehnični naprednosti države, po stopnji njene gospodarske zgrajenosti. Brezpogojno ne bi smeli trajati dnevno več **ko 7 ur**. V ustavi bi moral biti določen delovni teden, ki naj bi znašal 6 ali pa še manj dni. Najmanj en dan mora biti določen samo duhovnosti človeka, posebno pa, da poživi svoj odnos do Boga, do svojega Stvarnika in Gospodarja.

K oddihu spadajo tudi letni plačani dopusti; oddihi v okrevališčih, sanatorijih in podobno. V kapitalistični državi imajo to pravico le bogataši, delovno ljudstvo pa, ki ustvarja premoženje tem bogatašem, je ob vse te pravice. Če si pribori delavstvo nekaj dni plačanega dopusta v letu, se smatra to za izreden dogodek v delavskem življenju, kar seveda tudi je; toda le v kapitalistični državi. V ljudski državi mora biti to samo ob sebi razumljivo. (Nadaljevanje na 2. strani.)

Zgled kapitalistične brezobzirnosti

V ljudski državi mora izginiti razlika med boljšimi in slabšimi sloji, med bolj izobraženimi in manj izobraženimi. Vsak državljan imej pravico do brezplačne teoretične in praktične izobrazbe, in sicer v tisti smeri, ki mu najbolj prija. Sedaj ni tako. Kapitalistična država otežkoča na vse načine študij ljudem iz delovnih vrst. Se pa vrača nazaj v dobo fevdalizma, ko je bilo študiranje dovoljeno le grofovskim sinovom in sinovom višjih stanov. Mislili so, da je izobrazba ljudstva škodljiva njihovim koristim. Isto misli tudi kapitalistična družba. Ljudska država bo pa nasprotno kapitalistični državi nudila vso oporo posebno delovnim slojem.

K izobrazbi državljanov spadajo tudi razne športne organizacije, izobraževalna društva itd.

V ljudski državi mora zopet priti do veljave človek. Država mora imeti sama, pa tudi gojiti in uzakoniti spoštovanje pred človekovo osebnostjo. Človek ne sme biti sredstvo, ampak namen države. Država ne sme biti nekak malik brez vsake obveznosti nasproti državljanom; ne sme biti malik, kateremu se mora klanjati vsak državljan; ne sme biti malik, ki ni nikomur odgovoren in ki ima do svojih podložnikov neomejene pravice. V kapitalistični državi so dejansko izginili državljan. Državljanse pravice ima le majhna peščica ljudi, vsi ostali so padli na stopnjo podložnikov. To pač ni država. Ljudska država mora ustvariti pravo razmerje med seboj in državljanji. To je vladati mora zavest, da je država zaradi državljanov, ne pa državljan zaradi države.

Zato bo ljudska država spremljala človeka od zibelke do groba. Že takoj ob rojstvu bo nudila zaščito materi in otroku. Ko bo dorasčal, bo skrbela za njegovo izobrazbo. Pozneje mu bo zagotavljala delo. Skrbela bo za njegovo zdravje s tem, da bo izvedla na svoje stroške široko socialno zavarovanje, nudila brezplačno zdravniško pomoč in zdravila.

Ko obnemore, ne bo vržen na cesto kot nepotreben balast družbe, večino pa prepuščen cesti in beraški palici. Ne tako. Ljudska država se bo zavedala, da je ona tukaj zaradi vsakega posameznega državljan in da je **tudi odgovorna za njegovo usodo**. Zavedala se bo pa tudi, da je onemogli državljan v zdravih letih s svojim delom ustvarjal za skupnost in da ta skupnost sedaj vrača njemu, ko ga v onemoglosti in starosti tako preskrbi, da bo mirno in zadovoljno dokončeval tek svojega življenja.

Kapitalistična država je ponižala ženo in razbila družino. Tudi v tem pogledu bo morala ljudska država zopet na novo ustvarjati. Žena bo sicer v svojih pravicah popolnoma izenačena z moškimi, vendar pa bo imela kot mati neke obveznosti. Če bo postala mati, bo zopet zavzela svoj naravni prestol kraljice v družini. Posvetila se bo izključno družini in s tem ustvarjala za skupnost neprecenljive vrednote. Saj bo vzgajala naraščaj za državljansko skupnost. Zato bo morala ljudska država še prav posebej zaščititi mater in družino.

K dostojanstvu človeka spada tudi njegova narodnost, njegov materni jezik. Tudi na tem področju bo morala ljudska država poseči kot na novo ustvarjajoča. Zato bo morala materni jezik in narodnost postaviti med najvišje vrednote človekove in med osnovne državljanske pravice. Zato bo morala kaznovati vsako na kakršen koli način storjeno omejevanje teh pravic. S tem bo preprečevala rasno ali narodnostno mrznjo, zagrizenost ali pa omalovaževanje. Ljudska država bo ustvarjala novo človeštvo. Ljudska država bo izgradila novo demokracijo, ne demokracijo kapitala, ampak demokracijo človečanstva.

Na podlagi te demokracije bo nastalo pravo sožitje narodov in držav. Kajti življenje držav ne bo šlo za tem, da se obdaja z oboroženim zidom, da si naberejo sredstva za izžemanje drugih narodov, ampak tekmovale bodo med seboj, da se izpopolnijo, da bodo mogle tem bolj izvrševati svoje naloge proti lastnim državljanom in proti članstvu.

Ljudska država ne bo poznala vladajočih in podložnih narodov. Vsak narod bo zavzemal njemu odgovarjajoče mesto kot svobodni član družine svobodnih narodov.

Ljudska država bo zavrgla pravico moderne države, ki uči, da je to prav, kar koristi vladajočim; da je to resnica, kar prija vladajočim. Ustvarila bo resnično pravico, ki bo temeljila v občem spoštovanju do posameznika in do splošnosti. S tem se bo najbolj

Gotovo je še vsem v spominu, da je stalo podjetje Remec & Co pred nekaj leti v odločilni fazi. Šlo je za to, ali pride podjetje v konkurz. Takrat je podjetje potrkalo na delavsko dušo, češ samo od njega je odvisno, ali bomo obratovali še dalje ali ne.

Delavstvo je imelo takrat skrajno nizke plače. Na žagi komaj 2.20 do 2.50 din; ženski oddelki od 1.20 do 1.50 din. Kljub temu je vodstvo zahtevalo, da delavstvo ne zahteva višjih plač, da pa kljub temu dvigne storitev. Vodstvo je obljubljalo, da bo to žrtev pozneje upoštevalo. Na prigovarjanje delavskih strokovnih organizacij je delavstvo prevzelo te žrtve. Ta sklep delavstva je bil nepričakovan, zlasti še, ker je zaradi prisilnih prihrankov izgubilo tudi efektivno težke tisočake.

Podjetje se je dvigalo, lahko rečemo po prvenstveni zaslugi delavstva. Zaradi produktivnega dviga je zrastle stavež delavstva od 130 na 400. Zaradi produktivnega dviga so rastle tudi dohodki tovarne. Del teh dohodkov je dobilo seveda tudi delavstvo. Toda za vsako izboljšanje se je moralo boriti. V teku let je delavstvo napravilo tudi več dogovorov s podjetjem. Tudi za izvedbo teh dogovorov se je moralo delavstvo boriti. Popolne izvedbe pa pri nekaterih dogovorih sploh ni doseglo.

Sicer je podjetje vedno delalo s svojimi ukrepi težave delavstvu, vendar so se z raznimi pogajanjem prebredle. Bila je pač visoka konjunktura in se podjetju ni zdelo pametno stopiti z delavstvom v oster boj. Sedanjí svetovni dogodki pa so zaenkrat preprečili izvoz blaga. Vodstvo tovarne je smatralo, da je sedaj ugoden trenutek, ko more izvesti v tovarni neke novotarije, ki niso v skladu z obstoječo kolektivno pogodbo in z dogovori, poleg tega pa izključno v breme delavstva. Izvršuje pač navodilo, katero je dal pred letom odločilni činitelj Zadrúžne gospodarske banke, da se morajo namreč delavske plače znižati, četudi za ceno štrajka. Takrat podjetje ni izvedlo tega navodila, ker ni bil ugoden čas za to.

Podjetju pa ne gre samo za zvišanje dohodkov na račun delavstva in njegovega dela, marveč tudi za to, da odvrne delavstvo od strokovnih organizacij, od njihovega vpliva in s tem zdrobi njegovo odporno silo in možnost za odpor. Mimogrede omenimo z ozirom na to, da hočeta veljati lastnik podjetja in zlasti upravitelj Fajdiga Vlado za goreča katoličana, da je tako rvanje proti načelom obeh papeških delavskih okrožnic.

Kakšnih sredstev se torej poslužuje vodstvo, da bi doseglo svoj namen?

Med podjetjem in delavstvom je bila leta 1936 sklenjena kolektivna pogodba. V členu 2., točka 1., je določeno na izrečno zahtevo podjetja, da se načeloma plačuje produktivno delo z akordnimi mezdami. Točka 4. tega člena določa, da se tehnično pravilno določene akordne postavke ne morejo znižati, če je delavec zaradi svoje pridnosti in delovne sposobnosti dosegel višji zaslužek kot znaša temeljna akordna osnova.

Vodstvo je zaradi tega, da bi tehnično pravilno določilo temeljne akordne osnove, ustanovilo poseben odbor, ki ga je vodila strokovno izobražena oseba. Ta odbor je določal te osnove nad dve leti. Delavstvo je pri tem vestno in poštveno sodelovalo, sicer ne bi ta odbor mogel uspešno vršiti svojega dela. Za vsakogar mora biti jasno dvoje: Ugotovitev tega odbora, ki je tako dolgo ugotavljal pravilnost akordnih osnov, morajo biti absolutno zanesljive ali je pa vodstvo popolnoma nesposobno. Kljub temu pa je vodstvo osporavalo nekatere osnove, in sicer samo zaradi tega, ker so nekatere partije s svojo pridnostjo in sposobnostjo dosegle po mnenju vodstva, dejansko seveda ne, previsoke plače.

zavarovala proti raznim zapletljajem, zlasti pa bo zavrgla načelo, da naj bo odločujoča pest močnejšega. Ljudska država bo zavrgla načelo, da se rešujejo spori z vojno, mesto s prijateljskimi pogodbami.

Ljudska država bo morala zopet uveljaviti načelo poštenosti in onemogočiti besedolomstvo.

Zavedati se pa moramo, da ne bo ljudska država dana delovnemu ljudstvu kot nekak dar usode. Za svojo državo se bo moralo delovno ljudstvo boriti in biti tudi pripravljeno na žrtve.

Toda vodstvo je šlo še dalje. Začelo je ukinjati akordne mezde za cele oddelke. Kaj briga podjetje kolektivna pogodba! Dobiček, dobiček in še enkrat dobiček, ta tvori moralno podlago tudi takrat, ko gre za izvrševanje dogovorov. Da gre pa samo za to, dokazuje okolnost, da ukinja akordno mezdo le za tiste oddelke, v katerih so te mezde za delavstvo ugodnejše. V oddelkih, v katerih bi bile urne mezde za delavstvo ugodnejše, pa še vzdržuje akordne mezde.

Tega seveda vodstvo podjetja noče povedati, pač pa zavija svoje namene v plemenite okraske. V oglasu, ki ga je izdalo dne 20. junija 1940 na delavstvo, pravi, da hoče s svojimi ukrepi izboljšati položaj delavstva s tem, da bo »pridnejše« se posebej nagradjevalo. Na kakšen način in kdo bo kontroliral to »pridnost«, ni nič navedeno. Iz vsebine razglasa bi sklepali, da je to prepuščeno vodstvu. Torej »pridni« delavci bi prišli približno v tak položaj, kakor ovca, ki so ji dali za varuha volka.

Dejanski stan je pa čisto drugačen. V podjetju sploh ne more biti govora o pridnih in manj pridnih delavcih. Po akordnem delu in po ostrem nadzorstvu je bila storitev delavstva prignana na zelo visoko stopnjo. Vodstvo hoče vpeljati tekoči trak. Toda pri tem delovnem sistemu pa noče obdržati akorda, ampak urno delo. Ko določuje urne mezde, pa zopet ne vza-

me za podlago povprečne akordne plače, marveč jih reducira za 15 do 20 odstotkov. Račun je pa takle: Sedaj vemo, kolika je storitev delavstva. Zato bomo zahtevali, da je storitev pri urnem delu najmanj ista kot pri akordnem delu. Ima pa podjetje resen namen, da storitev še zviša. Zato pa vpeljuje tekoči trak.

Iz dosedanjega postopanja moremo sklepati, da namerava vodstvo izvesti ta načrt brezobzirno. Oddelke, v katerih je akord ukinilo in vpeljalo za vsakega delavca posebej urno plačo, jih je postavilo samo pred eno izbiro: Ali sprejeti urni plačilni sistem in tako plačo kot jo je določilo vodstvo, ali pa zapustiti čez 14 dni tovarno.

To je diktatura in bojna napoved organiziranemu delavstvu. Delavstvo si ne dela nobenih utvar in sprejema ta boj. Vodstvo podjetja se zelo moti, če misli, da ima delavstvo kljub sedanjemu položaju zvezane roke in da bo moralo sprejemati udarce brez vsake obrambe. Prav gotovo bo našlo sredstva, da se učinkovito brani.

Ta boj ima vseeno le nekaj zdravilnega. Vodstvo podjetja je vrglo od sebe krinko. Noben delavec ne bo več dal na katoličanstvo in socialnost gospoda upravitelja. Imelo ga bo za zastopnika kapitala. Kapital je pa nujno sovražnik delavstva.

Lastniku podjetja in g. upravitelju povemo še to: Vsaka palica ima dva konca.

Borba opekarjev na Viču in Brdu za zvišanje plač z uspehom končana

Za ponedeljek 5. avgusta je mestno poglavarstvo razpisalo drugo poravnano razpravo v zadevi meznega spora med Združenimi opekarnami in JSZ. To razpravo pa JSZ ni priznala kot pravilno sklicano zato, ker sta se po določitih uredbe dve razpravi že vršili, 20. in 25. julija, in je zastopnik oblasti ugotovil, da je poravnalni postopek končan. Prve razprave se namreč zastopniki podjetja niso udeležili. Pri drugi razpravi je zastopnik podjetja ugotovil, da podjetje ni prejelo vabila na prvo razpravo. Zastopniki delavcev so zato predlagali, naj se smatra druga razprava za prvo in se čim prej skliče druga. Temu zastopnik oblasti ni hotel ugoditi. Na tretji razpravi, ki se je vršila v ponedeljek 5. avgusta, pa je zastopnik oblasti ugotovil, da je podjetje dokazalo, da ni prejelo vabila za prvo razpravo in zato smatra sklicano razpravo za drugo v smislu uredbe o minimalnih mezdah člena 15. Zadeva je v tem važna zaradi tega, ker so delavci po drugi neuspeli poravnalni razpravi stopili v stavko, ki se je pričela 29. julija. Če bi tedaj priznali zastopniki delavstva drugo razpravo za prvo, bi bila stavka nezakonita.

JSZ je zato mestnemu poglavarstvu sporočila, da se razprave, sklicane za 5. avgusta, ne bo iz navedenih razlogov udeležila. Ker pa JSZ ni hotela ovirati rešitve tega važnega vprašanja in ker so bili zanjo interesi delavstva bolj važni, kakor pa pregovarjanje, katera razprava je prva, se je razprave le udeležila. Po svojem zastopniku je še pred razpravo dala izjavo, da JSZ še vedno vztraja na tem, da je bil poravnalni postopek zaključen in da zaradi te razprave ne morejo delavstvu delati nikake težave, oziroma da bi se delavce preganjalo. Ker gre pa JSZ res edino le za to, da pride končno do sporazuma, je na razpravo prišla.

Zastopnik Združenih opekarn je nato prebral daljši dopis, v katerem je prikazal razvoj tega gibanja. Iz njegovih ugotovitev je sledilo, da so delavci krivi, da je prišlo do tako ostre borbe in da stavka ni za to, da bi delavstvu prinesla kakšno izboljšanje, marveč da ima povsem druga ozadja. Zastopnik JSZ je nato ugotovil, da je to napad na delavstvo, ki tega, kar se mu očita, ni zakrivilo in da je delavstvo in njena centrala JSZ vse storilo, da bi se spor mirno poravnal. Odločno pa je odklonil očitek, da ima stavka drugo ozadje. Ako bi to bilo res, bi sedaj zastopniki JSZ ne sedeli na razpravi. Ponovno je poudaril, da gre JSZ kot predstavnici delavstva le za to, da se delavstvu pomaga in izboljša gnotni položaj. Končno pa v takem ozračju ni mogoče govoriti o pogajanjih. Zastopniki delavstva so prišli na razpravo zato, da najdejo rešitev, ne pa, da bi poslušali obtožbe, kateri delavstvo ni zakrivilo. Nato je zastopnik

Zbornice za TOI dr. Golia predlagal, naj gre delavstvo na delo, potem se bo podjetje pogajalo in tudi delno zvišalo plače. Zastopnik JSZ je nato izjavil, da to ni likvidacija meznega gibanja, marveč zlom delavstva. Ako pa podjetje hoče, da gre delavstvo na delo, naj pove, koliko je pripravljeno zvišati plače, ker zato je borba, in potem bodo šli vsi delavci do zadnjega zopet na delo. Po daljših pregovorih so zastopniki podjetja dali izjavo, da so pripravljene zvišati plače za 6 odstotkov, kakor tudi, da se bo sprejeto na delo vse delavstvo. Ker so nato zastopniki delavstva izjavili, da morajo o tem poročati delavstvu in dobiti na to pristanek, se je razprava prekinila za nedoločen čas.

Popoldne isti dan se je delavstvu o vsem poteku dogodkov izčrpno poročalo. Po poročilih in debati, pri kateri je sodelovala večina delavcev, je bilo sklenjeno, da se ponudeno zvišanje plač sprejme in gre 6. avgusta na delo.

Iz poteka in opisa dogodkov je razvidno, da tako JSZ kot delavci niso v tem boju iskali nič drugega kot izboljšanje položaja zaradi vedno večje draginje. Disciplin delavcev je bila naravnost vzorna. JSZ je tokrat zopet dokazala, da ji ni za demagogijo, kot so to nekateri hoteli naslikati, marveč da so ji koristi delavstva nad vse. Pa tudi ostali, ki so bili pri tej akciji udeleženi, so se o tem mogli dobro prepričati. Le skupno delo in nastopi discipliniranega delavstva morejo v teh težkih časih delavstvu prinašati koristi. Viški opekarji so dokazali, da to razumejo in da stoje v prvih vrstah zavednega in borbenega delavstva za svoje pravice.

Pri nas cene rastejo — na svetovnem trgu padajo

Tako je na borzi v Chicagu cena pšenice v zadnjih treh mesecih padla več kot za eno tretjino. V maju je dosegla pšenica v Chicagu tečaj 106.25, ki je pa že popustil na 73. Prav v enakem razmerju je padla cena rži. Koruza notira danes v Buenos Airesu manj kot pred vojno, namreč le 4.35 napram 6.00 sredi junija lanskega leta. Enako je padla tudi cena sladkorju. V New Yorku je notiral sladkor sredi junija lanskega leta 121.50, letos v juniju pa samo 114.50, v juliju pa že samo 98.50, isto velja za kavo, mast itd.

Seveda je to brez vpliva na naš trg, ker je promet s prekomorskimi državami povsem ustavljen. Zato je razumljiva pri nas draginja, katero pridno izrabljajo špekulanti in navijajo cene, ker je veliko povpraševanje po blagu.

Disciplina v delu in proizvodnji

»Jugoslovanski Lloyd« je priobčil članek, katerega je ponatisnil »Trgovski list« z dne 24. julija t. l. pod gornjim naslovom, v katerem pravi, da je eden glavnih razlogov, da se pri nas proizvodnja ne more povečati v tem, ker je v delu premalo discipline.

Ta nedisciplina se po mnenju »Jugoslovanskega Lloyd« kaže v tem, da neprestano delavska gibanja povzročajo v naši gospodarski proizvodnji nestabilnost, kar seveda (da rabim iste besede) paralizira (razkrajša) proizvodnjo. Nadalje pravi, da se pri nas preveč govori o delu in njegovi vrednosti, dejansko pa malo dela. Nato postavlja za zgled Rusijo, ki da je pred kratkim uvedla 7-dnevni delovni teden in 8-urni delovni čas. Istočasno pravi, da je delovni čas daljši v Nemčiji in Italiji, pri nas pa, da se dela samo 6 dni na teden, delovni čas pa je samo nominalno 8-urni, ker se nezadostno učinkovito dela v teh osmih urah.

Za rešitev tega vprašanja predlaga, da je prvenstveno treba urediti vprašanje sporov med delavci in delodajalci in to na način, da to ne bo povzročalo stalnih ustavitvev dela. Pravi, da bi to ne pomenilo, da bi se delavcem odvzela pravica, da si skušajo izboljšati svoj gnotni položaj. Predlaga, da bi se naj ustanovila stalna razsodišča, sestavljena od nepristranskih ljudi. Morda širše sodniki in sreski načelniki. Tako bi ne bil nihče oškodovan, koristilo bi se delu, gospodarstvu in tudi delavcem. Nato pravi: ne gre, da bi delodajalci izkoriščali delavce, prav tako pa, tudi ne delavci delodajalce. Kar je pa najbolj značilno, nato priprija:

»Danes je polno oseb, ki nič ne delajo, katerih maloga je samo ta, da mečejo prazne fraze v zrak, od katerih nima nihče koristi, najmanj pa delovni človek. Te trote treba izkoreniniti, ker so nesreča za delavce in delodajalce, ter za normalno proizvodnjo v gospodarstvu.«

Iz tega razloga bi bilo tedaj skleniti, da delavstvo res nalašč ovira normalen produkcijski proces in da so vsi tisti, ki ta delavska gibanja vodijo, troti, ki jih je treba izkoreniniti.

V kolikor gredo delavci v mezdna gibanja, gredo zato, da si izboljšajo svoje zaslužke. K temu jih razumljivo silijo razmere same. Nesporo je namreč, da draginja raste iz dneva v dan. O tem piše dnevno časopisje, revije, razpravlja se na sestankih itd. Sicer pa tudi brez teh ugotovitev delavci občuti, da si more za svoj zaslužek nabaviti vedno manj življenjskih potrebščin. Ker velika večina delavcev zasluži zelo malo, in že pred draginjo niso mogli kriti najnujnejših življenjskih potrebščin, je razumljivo, da postaja primanjkljaj vedno večji. Tisti, ki imajo malo boljše dohodke, draginje ne občutijo tako, kajti draginja ne raste za vse enako. Manjše ko ima kdo dohodke, težje prenaša draginjo. To prizna tudi »Trgovski list«, ko v članku »Nova žetev in nova cena pšenice« med drugim pravi:

»Kraji in sloji, ki kupujejo kruh, so res v skrbeh, da morda ostanejo v kratkem brez kruha. Siromašni sloji ne bodo zmogli niti sedanjih cen in posebno delavstvo si ne bo moglo pomagati iz stiske.«

Toda s samimi suhimi ugotovitvami se ne da živeti, zato delavstvo sega po dejanjih. Zahteva zvišanje plač. Tu se pa začne borba in križanje interesov. Le malo je namreč delodajalcev, da bi sami na svojo lastno pobudo izravnavali plače delavstva s porastom draginje. Pri tem pa moram ugotoviti, da delavstvo zelo korektno postopa. V večini primerov najprej s pismeno vlogo, v kateri utemeljuje svoj položaj, stavi zahteve. Nato čakajo. To čakanje traja včasih precej dolgo. Ako le ni odgovora, se nato poslužijo uredbe o minimalnih mezdah čl. 15. in prosijo za poravnalo razpravo. Tudi, ako na obeh poravnalnih razpravah ne pride do sporazuma, delavstvo navadno še ne izvaja posledic. Še vedno skuša doseči sporazum. V primeru, da podjetje le še odklanja vsake razgovore, se delavci odločijo za stavko. Časi, da bi delavci kar brez napovedi in predhodnih pogajanj šli v stavke, so minili. Sicer je zakonodajalec v tem pogledu tudi precej prežrl in to na škodo delavcev. Kljub temu namreč, da je v uredbi rečeno, da mora oblast takoj sklicati

poravnalo razpravo, je treba čakati na to po več tednov, imeli smo pa že primere, da smo čakali več mesecev.

Delavci so tedaj gotovo najmanj krivi, da nastajajo mezdna gibanja, toda čakati na milost, kdaj jim bo kdo sam od sebe zvišal plače, bi pomenilo samomor. Vsaj dosedaj smo imeli prav malo primerov, da bi delodajalci sami brez kakšnega gibanja in zahtev uvideli položaj delavcev in jim zato zvišali plače. Tisti pa, ki so sami zvišali, so pa ta zvišanja tako majhna, da niso v nobenem razmerju z draginjo. Sicer moramo ugotoviti, da tudi mezdna gibanja sama ne dosegaajo takih poviškov, da bi se delavske plače izravnavale z draginjo. Kupna moč delavcev gre sedaj rapidno navzdol.

Zato delavci in strokovne organizacije odklanjajo očitek, da se mezdna gibanja vrše samo zato, da se ovira proizvodnja. Mezdna gibanja so, vsaj dokler so take gospodarske razmere, življenjsko važen regulator, ki vsaj kolikor toliko je mogoče izravna delavske zaslužke z draginjo.

Nadalje pravi, da se pri nas premalo dela in celo trdi, da 8-urni delovni čas ni dovolj izrabljen. Res čudno, da se potem pri nas še sploh kaj producira. Mi pa na drugi strani vemo, da se v mnogih podjetjih danes dela 10 ur, pa tudi več ur dnevno in ne malo. Pa tudi v onih podjetjih, v katerih se dela 8 ur, je dobro poskrbljeno, da delavci ne postopajo. Pod-

jetja že sama skrbijo z mojstri, predelavci, pa tudi stroji, da je delovna sila delavca dovolj izkoriščena. O tem bi lahko mnogo pisali.

Ako pa delavci niso dovolj usposobljeni in za delo kvalificirani, kar bi bilo tudi vzrok premajhne proizvodnje, je pa mnogo krivde na inozemskih strokovnjakih, ki pri nas še vedno igrajo veliko vlogo in skrbno varujejo svoje znanje, da bi se naš človek z njimi ne okoristil. Proti tem ljudem se delavci že več let bore in dokazujejo, da so naši delavci prav toliko sposobni, toda še vedno imamo na stotine takih specialistov.

Ako se v pogledu delovnega časa kaže na Rusijo, naj bi se istočasno povedalo tudi, kako je tam v pogledu socialne zakonodaje, plač in ostalega; in kako je pri nas? Mislim, da bi na to polemike o tem vprašanju bilo takoj konec.

Tudi delavstvo želi mir in je daleč od tega, da bi hotelo štrajkati, kajti ono ima pri tem tudi samo veliko škodo, ki je sploh ne more nadomestiti. Zato sega po tem sredstvu le v skrajnih primerih.

Vzroki, da zastaja proizvodnja, so tedaj povsem druge narave, in so delavci najmanj krivi, ako ta ne teče tako, kot si želijo gospodje delodajalci.

Zato tisti, ki vodijo tarifne akcije z delavstvo vred vrše važno socialno gospodarsko funkcijo. Kajti, ako le tega ne bi bilo, bi verjetno doživeli še marsikaj drugega, kar bi gospodstvu podjetnikom bilo po vsej verjetnosti še bolj neprijetno kot to. —r.

Do naših krajev

Vir

Članstvo naše skupine tekstilnega delavstva obveščamo, da se bo v nedeljo 11. avgusta ob 8 zjutraj vršil članski sestanek v običajnih prostorih. Na sestanku prideta tov. predsednik Zumer in tajnik Rozman. Obravnavali bomo važna organizacijska vprašanja, zato prosimo vse člane in članice, da se sestanka zanesljivo udeležijo.

Stahovica

Strokovna skupina lesnega delavstva v Stahovici sklicuje za v nedeljo 11. avgusta ob 10 dopoldne v prostorih gostilne Rebernik v Zagorici (pri »Urhu«) članski sestanek. Potrebno je, da se sestanka udeležijo vse članstvo, da se pogovorimo o nadaljnjem delu v organizaciji. Na sestanku vabimo tudi vse tovariše iz Dedkovega kamnoloma, če je med njimi še kaj delavskega duha!

Trbovlje

Članstvo obveščamo, da bo sestanek v torek 13. avgusta ob 5 popoldne v tajništvu. Podano bo poročilo tičoč se draginskih doklad k rudarskim plačam. Pridite vsi! Po sestanku bo skupna seja organizacijskih in obratnih zaupnikov. Prosimo, da nihče ne manjka!

Škofja Loka

V »Seširju« mezdno gibanje. Pod pritiskom naraščajoče draginje, je bilo delavstvo podjetja »Sešir« primorano začeti akcijo za povišanje plač. Kakšen bo uspeh tega gibanja bomo sproti objavljali v našem časopisu. Delavstvo želi, da bi upravni svet podjetja razumel potrebo po zvišanju plač, ker delavstvo prav gotovo ni krivo sedanjega naraščanja draginje. Ako bo šlo tako naprej, ne bomo dohiteli draginje niti za 50%.

Gornja Radgona

V soboto 10. avgusta po končanem delu bo v prostorih gostilne Krempel važen članski sestanek naše krajevne skupine opekarskega delavstva. Kot zastopnik centrale bo prišel na sestanek ekspozični predsednik iz Maribora tov. Kores. Ker je sestanek važen za naše delo in obstoj, zato vsi člani na sestanek! Le delavni in organizirani bomo kaj pomenili in bomo v stanu izboljšati so svoj položaj.

Jesenice

Z veseljem smo zvedeli, da so spet dovoljeni članski sestanki. Ker so ti neobhodno potrebni za pravilno funkcioniranje organizacije, sklicujemo članski sestanek za nedeljo 11. t. m. Da je dolžnost vsakega člana, da se sestanka udeležijo, je nepotrrebno poudarjati. — Naše člane, ki stanujejo

Tovarišu Francu Tomažiču v spomin!

Tako nenadoma, tako nepričakovano si odšel, dragi France, da si nisva mogla podati rok ter se posloviti za vedno. Srčno sem želel, da ti v tvojih zadnjih trenutkih stojim ob strani, a prišel sem prepozno, zato mi je težko, neizmerno težko.

Ko sem stal ob koncu tvoje zadnje poti, pred tvojim mnogo prežgodnim grobom, mi je globoka, resnična žalost stiskala srce ter vzela besedo, da mi ni bilo mogoče posloviti se od tebe, kakor sem si želel.

Zato se ti oddolžim vsaj nekoliko s temi vrsticami v listu, katerega si s takim veseljem bral ter s ponosom naglašal: »Del. pravica je naš delavski časopis.« Ko sta bila konec maja s tov. Pestotnikom pozno ponoči pri meni, ko si mi tako prisrčno stisnil desnico, želeč vso srečo in zdravje na orožnih vajah, pač nismo slutili ne eden ne drugi, da se vidimo zadnjič.

Kar smo izgubili s teboj, dragi France, se bo težko dalo nadomestiti, ker bil si tovariš, delavec, odlikovala te je nesebičnost, požrtvovalnost, delal si za druge, nase pa pozabil. Ni te strašilo slabo vreme, ne mrz, ne vročina, hotel si vedno tja, kamor te je klicala potreba, da pomagaš na en ali drug način, z besedo in dejanjem, svojemu tovarišu delavcu.

Zato je ob nenadni vesti o tvoji prežgodni smrti prav gotovo zatrepetalo marsikatero srce delavca, ki je s tvojo pomočjo prišel do svojih pravic, mnoga usta so kar nehote izgovorila: Bog mu plačaj njegov trud!

Bil si blag, plemenit značaj, govoril si vedno odkrito, zato so te spoštovali tudi tvoji nasprotniki.

Ko sva pred leti doživela tako bridko razočaranje pri SZV, te to ni potrdilo, ampak pogosto si dejal, da Jugoslovanska strokovna zveza je in bo naša organizacija, pa naj pride kar boče. Znak krščanskega socialnega delavca: križ, kladivo si vedno in s ponosom nosil na prsih, ne oziraje se na razne pripombe. Ta znak si imel tudi na mrtvaškem odru ter ga ponel v grob, ker si tako želel. Kot član občinskega odbora v Ljutomeru si imel pred očmi le eno, kako pomagati tistemu, ki je pomoči najbolj potreben, delavcu, viničarju. Mnogi onemogli in stari, od dela izčrpani viničarji, ki so bili brez sredstev za življenje, so s tvojo pomočjo dosegli pri občini vsaj skromno podporo. Tvoj globoki socialni čut ti je narekoval, da pomagaš vsakemu, ki je v stiski, nisi gledal, ali je to prijatelj ali sovražnik. Bil si pa tudi veren krščanski mož, nikdar se nisi sramoval javno pokazati, da si zaveden in tudi krščanski delavec.

Skrb za bližnjega, za sotovariša ti ni dala nikdar miru, izpodjedala ti je zdravje, toda ti na to niti pomislil nisi. V svoji skromnosti si večkrat dejal: najprej drugi, potem šele jaz, zato smo te, dragi France, tako resnično ljubili, zato smo s teboj tako mnogo izgubili. Ker v življenju delavca, kakor čebela, počitka nisi poznal, počivaj sladko, dragi tovariš. Tvoj duh bo ostal trajno med nami, poslanstvo, ki si ga vršil, mi nadaljujemo, tvoj trud in tvoje žrtve ne bodo zaman.

Prosi za nas pri Vsemogočnemu, ki je večna Resnica in Pravica, da se nekoč srečno snidemo tam, kjer ni tujpljenja in ne solz.

Krščansko socialistični delavci ti zagotavljamo, da te bomo ohranili v svetlem in trajnem spominu, dokler ne pridemo tudi mi za teboj!

Andrej Mir, viničar.

v bohinjškem kotu in gornji dolini obveščamo, da bo v kratkem članski sestanek v Bohinjski Bistrici in na Dovjem. Dan in kraj bomo objavili pravočasno v »Pravici« kakor tudi osebno.

Goričane

V nedeljo 11. avgusta ob 8 zjutraj bo članski sestanek skupine papirničarjev JSZ pri tov. Krivicu v Goričanah. Na sestanku bo govoril o delavskem položaju zastopnik naše centrale tov. Fajfar Tone. Pogovorili se bomo tudi še o več drugih stvareh. Vabimo vse člane, da se sestanka vsi prav gotovo in točno udeležijo. — Odbor.

Kako je s podporami družinam vpoklicancev na orožne vaje?

V dnevnem časopisju čitamo od časa do časa, da je vlada dala na razpolago potrebna sredstva za podpore onim družinam, katerih očetje so poklicani pod orožje. Te podpore so sicer zelo malenkostne in v nobenem primeru ne odgovarjajo potrebam posebnosti onih družin, katere so bile navezane na zaslužke dnevnega dela od strani svojih hraniteljev. Toda v mnogih primerih se še to malo ne dobi ali pa je treba na to čakati tedne in tedne. Mož se že vrne z orožnih vaj, toda družina podpore še vedno ni dobila. Mnoge družine pa podpore enostavno ne dobe. Kako se pri tem postopa je mnogim nerazumljivo. Po kakšnih navodilih se podpore deli, da jih eni dobe, drugi pa ne. Pa ne, da bi bili morda manj potrebni, še celo bolj. Gotovo je, da to mnoge močno razburja in daje povod za nezadovoljstvo, katerega je že itak zaradi drugih razmer dovolj. Ako so za vse druge stvari sredstva na razpolago, morajo biti prvenstveno za podpiranje družin vpoklicancev in to za vse brez izjeme. Le oni, ki imajo res kake dohodke in posestva bi bili izvezeti. Vsi, kateri pa so živeli od zaslužka svojega hranilca, morajo podporo brezpogojno dobiti. Ako je družinski oče izvršil svojo dolžnost in se odzval pozivu, je dolžnost države in njenih organov, da mu položaj skušajo kolikor mogoče olajšati in to na način, da družina dobi, čimprej potrebno podporo.

Kdor ima vsega dovolj ne čuti kako težko je družinam, katerih očetje so

Priporočila se

Blaž Rangus, Kranj

kraljevi dvorni juvelir in dobavitelj

Razgledi

Največ pozornosti je pretekli teden zbudil govor predsednika narodnih komisarijev in komisarja za zunanje zadeve Molotova na zasedanju vrhovnega sovjeta SSSR.

»Konec te vojne je težko predvideti. Verjetno je, da se svet nahaja šele v prvi fazi te vojne. Vsi ti dogodki niso spremenili smeri zunanje politike Sovjetske zveze. Zvesta svoji politiki miru in nevtralnosti se Sovjetska zveza ne udeležuje vojne.«

Razmerje z Jugoslavijo: »Glede našega razmerja z balkanskimi državami je treba v prvi vrsti pokazati na dejstvo, da so vzpostavljene diplomatske razmere z Jugoslavijo. Če je na eni strani gotovo, da pri nas ni bilo nikake krivde za to, ker doslej ni bilo diplomatskega razmerja med SSSR in Jugoslavijo, je treba na drugi strani reči, da je do ustvaritve tega razmerja prišlo na predlog jugoslovanske vlade, ki ga je Sovjetska zveza sprejela. Prav tako se moramo nadejati, da se bo gospodarsko razmerje z Jugoslavijo postopno vedno boljje razvijalo.«

Molotov je razen tega povedal, da se razmerje z Nemčijo ni poslabšalo, da se z Italijo boljše, prav tako pa je tudi z Anglijo in Ameriko ostalo pri starem, nekaj opominov je dal Turčiji in Iranu (Perziji), ker sta baje sodelovali pri angleških načrtih za morebiten napad na Rusijo; z Japonsko je razmerje neurejeno in nejasno, s Kitajsko, ki se bori za svoj obstoj, so odnosi prijateljski.

Pomemben je zaključek Molotovljevega govora: »Velike spremembe, ki so nastale v Evropi zaradi uspeha nemškega orožja, ni mogoče smatrati, da bi napovedovale skorajšen konec vojne... Krepitev ene in slabljenje druge vojskujote se strani povzroča resne pretrse ne samo v Evropi, ampak tudi v drugih delih sveta... Pod takimi okoliščinami mora Sovjetska zveza pokazati izredno pripravljenost, računajoč s svojo zunanjo varnostjo in jačajoč vse svoje notranje in zunanje postojanke... Če želimo ustvariti nove uspehe Sovjetske zveze, moramo vedno imeti v mislih besede tov. Staljina, ki je dejal, da »mora biti ves naš narod v mobilnem stanju, da bi mogel pogledati v oči nevarnosti vojnega napada in da nas niti en ukrep naših zunanjih sovražnikov ne bi našel nepripravljenih.« Vsi imamo pred očmi to sveto dolžnost, tako da nas noben dogodek ne bo našel nepripravljenih in da bomo potem takem v stanju, da izvajamo ponovne in še večje uspehe Sovjetski zvezi.«

V pričakovanju napada na Anglijo se je pričel tudi ta teden, kakor že mnogo doslej. Napad na Anglijo napovedujejo disti in govorniki že nad en mesec dni. Vsekakor se je napad na Anglijo zavlekel dalje kakor je bilo pričakovati po večkrat napisanih programih. Že ves mesec se napad in obramba obojestransko vneto pripravljata s številnimi nočnimi letalskimi napadi. Z nemške strani se pojavljajo tudi poročila o živahnem delovanju nemških podmornic. Anglija pripravlja teden za tednom močnejšo obrambo. Obenem se množi število vojakov.

Pogajanja med Romuni in Bolgari so se pričela zaradi ureditve medsebojnih odnosov, predvsem seveda zaradi poskusa sporazumne poprave meja. Bolgarija zahteva Dobrudžo v velikosti kot je obstajala leta 1912. Italijanski listi poročajo, da se v angleških listih vedno bolj množe napadi na Romunijo. Angleški listi pišejo, da Romunije ne bo rešilo pred propastjo dejstvo, da je zadnji čas vso svojo politiko zvezala s politiko osi Rim-Berlin. Romunski časopisi so te dni pred pričetkom pogajanj ponovno začeli pisati kako neutemeljene so zahteve, ki jih postavljata napram Romuniji Madžarska in Bolgarija.

Pred temi pogajanjmi je imel po poročilih nemških listov nemški poslanik von Papen zelo važne razgovore v Sofiji. Nemčija hoče na vsak način v čimkrajšem času mednarodne spo-

re na jugovzhodu Evrope poravnati in posreduje v tem smislu.

Tudi pogajanja Madžarske z Romunijo so že na vidiku. Znani dr. Clodius je že prišel v Bukarešto, da tam pove Romunom kakšne želje ima Nemčija glede odstranitve teh sporov. Madžarski listi kot uvod za ta pogajanja že postavljajo zahtevo, da se meja pomakne v korist Madžarske na demarkacijsko črto iz 13. novembra 1918. Vladni madžarski list pa je zapisal: Popolna resnica je v tem, da so se Nemčija, Italija in Madžarska sporazumele glede temeljnih načel ureditve meja na jugovzhodu in da je romunska vlada ta načela priznala kot obvezna. V romunski javnosti se pojavlja velik odpor proti madžarskim zahtevam, ki pa bo verjetno ostal samo želja politikov, kajti Romunija se je naslonila na politiko Rim-Berlin in bo morala po načelih te politike tudi sodelovati.

O politiki Turčije je mnogo ugibanja. Zelo veliko pozornost je zbudilo dejstvo, da je Turčija spet napravila velike in hitre vojaške priprave. Turški vladni krogi dajejo samo ponovna zagotovila, da se turška zunanja politika ni še prav nič spremenila. Turčija bo držala besedo vsem državam, katerim je kar koli odobrila. Obenem pišejo listi, da ni izključena možnost, da se Turčija v najkrajšem

Poselska zveza

Zadnjo nedeljo v avgustu imamo kakor običajno skupno sv. mašo in sv. obhajilo. To mesečno pobožnost smo sklenili, da jo darujemo ob desetletnem škofovskem jubileju na prevz. nadpastirja dr. G. Rožmana. Zato vabimo predvsem vse tovarišice, da se pridružijo naši molitvi na ta dan.

Vse služkinje opozarjamo, da se bodo takoj po počnicah pričeli zopet redni tečaji kakor lansko leto. Tečaji so za nas zelo potrebni, kajti čim več človek zna, tem več velja. To velja za vsakogar, posebno pa še za nas. Natančnejši program tečajev bomo še priobčili v prihodnji številki »Delavske pravice«. Želimo le to, da bi bila udeležba čim večja in bi s tem pokazale vse tovarišice čim večje zanimanje za svojo lastno izobrazbo.

»Dom služkinj« v Ljubljani je temeljito prečiščen. Vsi zavetiški pro-

času zaplete v kako vojno, čeprav nima nikakih zahtev napram nikomur.

Pozornost je vzbudila izjava Manina, romunskega kmečkega voditelja, ki je izrazil zahtevo, da naj se ne odstopi Madžarski noben del sedanje-ga romunskega ozemlja. Romunija naj se obenem z Bolgarijo priključi sovjetski Rusiji. Ta izjava kakor tudi izjave drugih romunskih politikov so gotovo zelo značilne za nejasen političen položaj v romunski državi.

Sto dvanajst tisoč izseljencev se je doslej po uradni izjavi izselilo iz Romunije v Besarabijo, to je v tisti del bivšega romunskega ozemlja, ki ga je sedaj zasedla Rusija.

Nove napetosti na Vzhodu dobivajo vedno jasnejše oblike. Japonska se pripravlja, da razširi svoje ozemlje v Aziji na račun evropskih držav, ki so v vojni. Hoče se polastiti holandskih in francoskih kolonij. S tem pa prihaja do napetosti med Japonsko na eni ter Anglijo in Ameriko na drugi strani. Anglija in Amerika smatrat zase za največjo nevarnost, če bi se Japonska kakor koli še povečala. Obe državi sta stalno podpirali Kitajsko v boju proti Japonski ter jo podpirata tudi še v naprej. Nadaljni dogodki v Evropi bodo močno vplivali tudi na razvoj zapletov v daljnji Aziji. Vsaka slabost Anglije v Evropi bo sprožila Japonsko za napad na Anglijo, obenem pa zapleta tudi Ameriko v vojno. Vojni zapletljaji bodo zavzemali vedno večje, nevarnejše ter dolgotrajnejše obsege.

stori kakor tudi jedilnica, kuhinja in čakalnica so na novo in zelo okusno prepletkani. Postelje so vse oprane in prenovljene. Vsa dela je z največjo skrbnostjo vodila in nadzorovala upraviteljica doma ga. Urška Kattauer. Za to njeno delo in veliko požrtvovalnost se ji tem potom najlepše zahvaljujemo. Služkinje pa opozarjamo, da se v polni meri zavedajo čistosti svojega doma in same pazijo na to, da se čistost tudi ohrani. Organizacija je imela s tem prečiščevanjem velike stroške in tudi veliko truda svojih sodelavk, zato morajo to upoštevati tudi tiste, ki uživajo sadove tega truda.

Služkinje! Ali kaj mislite na svojo organizacijo »Poselsko zvezo«? Ali ste že njene članice in ali izpolnjujete svojo dolžnost do organizacije? Vedite, da je ta organizacija naša last in kakršne smo me, taka je tudi Poselska zveza. Pridobivajte ji novih članic!

Šestnajsta obletnica smrti Miha Moškerc

11. avgusta 1940 bo šestnajst let, odkar je zatisnil svoje oči eden od najidealnejših sotrudnikov dr. Kreka — to je **Moškerc Miha**. Pokojni Moškerc je bil izrazit tip krščanskega delavca.

Svoje dolžnosti je izvrševal nad vse vestno. Svoje duševne sile je postavil v borbo za pravico in resnico. Bil je odločno proti izžemalcem delovnega človeka. Sam proletarec, je bil vedno na strani proletarcev. Od svoje bor-nosti je dajal, tako da je bil vse svoje življenje brez premoženja, svet je zapustil ubog, kakor je prišel ubog na svet.

Imel je veliko težav. Toda ni jih kazal. Vedno se je smehljaj. Tako delajo le veliki značaji, ljudje, ki nosijo v sebi neporušljivo vero v nov svet, v novo družbo, v kateri bo dobil svoje mesto tudi delovni človek.

Pokojni tovariš Moškerc je bil mož dela. Ustvarjal pa ni zase, le za druge, zlasti pa za svojega delodajalca. V izčrpanju za svojega delodajalca in za skupnost ni pozabil le nase, ampak tudi na svojo zvesto ženo Julijo. Zapustil jo je brez premoženja. Od Pokojninskega zavoda dobiva skromno pokojnino, s katero seveda ne more živeti. Na pomoč ji je prišlo tudi Tiskovno društvo. Toda svoj prispevek je pred leti brez vzroka zni-

žalo. Za društvo, ki razpolaga z milijonskim premoženjem, to ni lepo, niti socialno. Pokojni Moškerc gotovo ni zaslužil tega, da trpi sedaj njegova žena pomanjkanje. Pravica za proletarca je pač drugačna kot za gos-pode.

Sv. maša zadušnica za pokojnega tovariša Moškerc bo v nedeljo 11. avgusta v frančiškanski cerkvi ob 7 uri pri velikem oltarju.

Tovariše in tovarišice vabimo, da se udeležijo sv. maše v čim večjem številu.

Zapiski

Sodoben humor. Glavni odbor Socialistične stranke je imel 7. julija sejo v Topalovičevem stanovanju v Belgradu. Med drugim je sprejel tale mednarodno velepomemben in velemoder sklep: »Glavni odbor pozdravlja normaliziranje razmerja s Sovjetsko zvezo in pričakuje, da se bo na gospodarskem in političnem polju to razmerje razvijalo v znamenju dobre-ga sosedstva in spoštovanja obojestranske neodvisnosti.« Kaj me, g. Topalović, čim več neodvisnosti, samo da bodo naši žepi varni!

Brezposelnost pri nas v letu 1939

»Socialni arhiv«, uradno glasilo Osrednje uprave za posredovanje dela v Beogradu, prinaša v št. 1—5 1940 zanimiv pregled o razvoju brezposelnosti v naši državi. Ker so nekatere številke važne in poučne, sestavek ponatiskujemo.

V letu 1939. se je pri vseh borzih dela v državi prijavilo za delo 651.647 delavcev, od teh moških 555.669, žensk pa 95.978; v evidenci iz leta 1938. je ostalo še 24.184 delavcev, tako da je znašalo število delavcev, katere so vodile borze v evidenci, 675.831.

Od teh delavcev je dobilo delo 35.071 in sicer 21.987 moških in 11.084 žensk. Na vsakih 100 ponujenih delovnih mest je prišlo 1608 prijav, to je za 35 več kot v letu 1938. Brezposelnih delavcev, ki so iskali preko borz dela za služek, je bilo v letu 1939. za 62.103 več kot v letu 1938.

V teku leta 1939. so borze dela črtale iz evidence zaradi tega, ker so delavci dobili znižano vožnjo po železnici za odhod na delo ali povratek domov in izčrpali pravico na podporo, ali da so si sami dobili delo, 618.938. Znižana vožnja se je priznala in dala 503.357 delavcem. Iz teh števil sledi, da delavci posebno na jugu države v velikih masah potujejo, saj so borze dela izdale nad pol milijona delavcem karte za znižano vožnjo.

Brezposelnih podpor je bilo izdanih za 30.461.958,30 din in sicer 161.901 delavcu. Od teh zneskov so prejeli uradniki 1.149.165,60 din, kvalificirani delavci 14.118.457,45, nekvalificirani delavci 11.108.467,90, kmečki delavci-težaki pa so dobili 4.085.890,55 din. Nasproti letu 1938. je bilo izplačanih za 5.686.723,80 din več podpor kot v letu 1938.

Iz tega poročila sledi, da je pri nas brezposelnost zavarovanje zavzelo že precej velik obseg.

Z delavskih bojišč

V rudniku Ravna Reka so rudarji stopili v stavko. Vzrok, da je prišlo do stavke, je bil v tem, da je podjetje uvedlo za jamska dela nove delovne pogoje, s katerimi pa se delavci niso zadovoljili. Po posredovanju zastopnika Zveze rudarjev (ZRJ) in zastopnikov oblasti se je dosegel sporazum in so rudarji šli zopet na delo. Stavka je trajala teden dni.

»Hrvatski radniki« poroča, da so gradbeni delavci v Sisku s stavko dosegli kolektivno pogodbo in zvišanje plač. Zidarji so dosegli povišek na urno plačo po 1 din, tako da znašajo sedaj urne plače namesto 5—6 din, 7, 8 in 9 din. Pomožni delavci pa od 2,50 na 4 in 4,50 din na uro.

Kamnoseški delavci na otoku Braču v Dalmaciji so s pomočjo HRS-a sklenili kolektivno pogodbo in dosegli zvišanje plač po 2 do 3 din na uro. Tako imajo po kolektivni pogodbi kamnoseki I. kat. 11 din, II. kat. 10,50 din, III. kat. 9 din na uro.

„Delavska pravica“ mora priti v vsako zavedno slovensko delavsko družino!

Delavska PRAVICA GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon šte. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrta leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamestno mesečno 7 din, letno 70 din.

Liet urejajo in zanj odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorij »Delavske pravice« Srečko Žamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejce)

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Avstrodamler« in kolese drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110